

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

40 vuotta maa-ainesten ottoa Uudellamaalla

INFRA ry:n Kiviainespäivät 13.3.2024

Mona Sundman, Uudenmaan ELY-keskus

Soran ja hiekan sekä kalliokiviainesten läsnäolo elämässäni

Nuoruusaika

- Kuorma-autojen lavoja ja siihen aikaan valtaosa oli sora-autojen lavoja. Alla kuvaesimerkkejä.

Soran ja hiekan sekä kalliokiviainesten läsnäolo elämässäni

- Kaksi nk. imuruoppaaja (sandsugare), **"Hiekka ja Sandskär"**.
- Laivat olivat varustettuina erilaisin järjestelmin, joilla nostettiin hiekkaa meren pohjasta.
- Nostettu hiekka varastoitiin laivaan ja laivoja tyhjennettiin sitten sopivissa paikoissa eri menetelmin. Alla kuvaesimerkkejä.

Soran ja hiekan sekä kalliokiviainesten läsnäolo elämässäni

- Hiekkajaala **"Svanvik"**, jolla kuljetettiin hiekkaa ja soraa Porvoosta Helsinkiin. Kuvassa laiva saapumassa Helsingin Ruoholahteen.

- Hiekkajaalatoiminnan lopettaminen Porvoossa [Den sista bryggan för sandskutor monteras ner på Vessö i Borgå | Svenska Yle](#)

Soran ja hiekan sekä kalliokiviainesten läsnäolo elämässäni

Työelämä

- **Maa-aineslaki astui voimaan 1.1.1982**
- Kesällä 1982 Uudenmaan tie- ja vesirakennuspiiriin maanlunastustehtäviin. Elokuussa 1983 siirryin kiviainesryhmään, jossa työskentelin vuoden 1999 loppuun asti.
- **Teiden rakentamiseen ja kunnossapitoon soveltuvan maa- ja kiviaineksen hankinta.**
- Ottamisalueita tuli olla tasaisesti koko Uudenmaan alueella, jotta **sopivaa maa- ja kiviainesta aina oli saatavilla**, kun uusia teitä rakennettiin, parannettiin ja kunnossapidettiin.
 - Tienrakentamisessa tien eri kerroksiin soveltuu tietyt materiaalit (kantava kerros, jakava kerros jne).
- **Oikeanlaisen päällystekiven** hankkimisesta tuli myös huolehtia, koska teitäkin oli eriluokkaisia.
- Mottomme olikin **”oikeaa materiaalia, oikeaan paikkaan ja oikeaan aikaan”**.

Soran ja hiekan sekä kalliokiviainesten läsnäolo elämässäni

Maa- ja kiviaineksen hankinta

- Selvitimme alueen **suojeluarvot, kaavatilanteen** ja huomioitiin lähistön **asutus** (*liian lähelle asutusta ei voinut mennä*) ja käytössämme oli mm. **Harjujen suojeluohjelman ja Valtakunnallisen harjututkimuksen 1985 – aineistot sekä vesi- ja ympäristöpiirin kunnittaiset pohjavesialuekansiot.**
- Alueita **tutkittiin** (*koekuoppia, kairauksia, näytteenottoa, seismisiä luotauksia ja maatutkaluotauksia kalliopinnan ja osittain pohjavesipinnan selvittämistä varten, pohjavesiputkia pohjavesipinnan selvittämistä varten*).
- Tutkimustulosten perusteella **määritettiin** kyseisen esiintymän käyttöön saatava **massamäärä** (*alueen laajuus, alin ottamistaso, maisemointi*). Tätä varten alueesta laadittiin riittävän yksityiskohtainen kartta (*yleensä ilmakuvausten perusteella tehty kartta*).
- **Neuvottelut** alueen maanomistajan kanssa alueen ostamisesta tai vuokraamisesta, kun alustava massamäärä ja alueen pinta-ala oli selvillä. (*Kauppahinta tai vuokra määräytyi yleensä massamäärän ja laadun perusteella*).

Soran ja hiekan sekä kalliokiviainesten läsnäolo elämässäni

Maa-ainesluvan hakeminen

- Lupahakemusta ja ottamissuunnitelman laatimista varten opas ”**Maa-ainesten ottamissuunnitelma ja kunnan maisemaselvitys maa-ainesten ottamista varten**”, (*Sisäasianministeriö, Suomen kaupunkiliitto, Suomen kunnallisliitto ja Finlands svenska kommunförbund 1.12.1981*).
- Uusi opas ”**Maa-ainesten ottaminen, ohjeita maa-ainesten ottamisen suunnittelua ja jälkihoitoa varten**”, (*Ympäristöministeriö, Vesi- ja ympäristöhallitus ja Suomen Kuntaliitto 10.10.1994*).
- Maa-ainesten ottotoiminnan ohjaamisvastuu siirtyi ympäristöministeriölle maa-aineslain muutoksen yhteydessä 1.6.1997.

Soran ja hiekan sekä kalliokiviainesten läsnäolo elämässäni

.....jatkoa

- Lupahakemus ja ottamissuunnitelma karttaliitteineen, jossa **kaikki selkeästi esitettynä** ja riittävän **yksityiskohtaisesti selostettuna**.
- Ottamissuunnitelmaa **havainnollistettiin** tarvittaessa **valokuvin**, jossa simuloitiin **tulevaa tilannetta** (*lähi- ja kaukomaisemaa*).
- Myöhemmässä vaiheessa hyödynnettiin 3D-menetelmää ja teimme erilaisia kuvia tarkasteltuna eri suunnista ja kuvakulmista.
- Tarvittaessa järjestimme myös lupahakemusvaiheessa alueen lähinaapureille ja haitankärsijöille erillisiä **tiedotustilaisuuksia ja maastokatselmuksia**, jossa mm. esittelimme hanketta ja vastasimme heidän esittämiin kysymyksiin.

Soran ja hiekan sekä kalliokiviainesten läsnäolo elämässäni

... jatkoa

- Erityisen tärkeä oli **pohjaveden suojaus**, ottamisen ajoitus ja vaiheistus sekä ottamisalueen maisemointi.
- Mikäli tutkimusvaiheessa ei ollut asennettu riittävästi **pohjavesiputkia**, asetimme niitä lisää.
- Jokaisesta putkesta tehtiin ns. *”putkikortti”*, ja putkille mitattiin X, Y ja Z-koordinaatit.
- Esitimme myös, miten **seurataan pohjaveden pinnan vaihteluita ja kaivojen vedenlaatua**.
- Säännöllisesti tehdystä pohjavesiseurannasta oli **hyötyä, kun alueelle haettiin myöhemmässä vaiheessa lisää lupa-aikaa**.
- Mikäli alueella esiintyi erilaatuista maa-ainesta, **suunniteltiin kaivuutyöt tarkasti, ettei hukattaisi eri lajikkeita sekoittamalla niitä**.
- Luvassa määritetyt **alimmat ottamistasot merkittiin selkeästi maastoon**.

Soran ja hiekan sekä kalliokiviainesten läsnäolo elämässäni

... jatkoa

- Maisemoinnin osalta oli tärkeää, ettei kaivuuta ulotettu niin lähelle alueen rajaa, **ettei** sitten enää **voitu luiskata menemättä naapurin puolelle**. Tämän vuoksi sekä itse **ottamisalue ja kaivuualue** merkittiin erikseen maastoon.
- Alueen **reunoille kasatut pintamaat** ja muuten käyttökelvottomat maat **käytettiin hyväksi, kun aluetta maisemoitiin ja istutettiin taimille**. Erityisen tärkeää oli, että **maisemoinnin myötä** alue **palautettiin mahdollisimman luonnonmukaiseksi**.
- Luvan hakuvaihetta nopeutimme siten, että lähetimme lausuntopyynnön suoraan esim. Helsingin vesi- ja ympäristöpiirille (myöhemmin Uudenmaan ympäristökeskus) ja tarvittaessa seutukaavaliitoille (nyk. Uudenmaan liitto) ja pyysimme heitä toimittamaan lausuntonsa suoraan kunnalle.
- **Lupien saantimenestys oli hyvä**, koska muistan ainoastaan muutaman alueen, johon lupaa ei saatu (ei edes valituksen kautta).

Soran ja hiekan sekä kalliokiviainesten läsnäolo elämässäni

Maa- ja kiviainesmateriaalien seuranta

- Lupien perusteella **pidimme kirjaa** alueiden **massoista**, jotta pystyttiin suunnittelemaan materiaalien käyttöä eri tiehankkeille. Tärkeintä oli, etteivät kuljetusmatkat muodostuneet kohtuuttoman suuriksi.
- Myös **jalostetut ainekset** (esim. seulotut ja murskatut) **viettiin kirjanpitoon**.
- Tarkoituksena oli olla selvillä olevien maa-aineksien määrästä ja missä hankkeessa niitä on käytetty sekä samalla myös suunnitella niiden käyttöä oikein, **eikä niitä saanut ”törsätä”**. Esim. tien jakavaan kerrokseen soveltuvia aineksia ei käytetty täyttöön.
- **Pidimme myös kirjaa ns. ylijäämämaista**, joita voitiin käyttää ottoalueiden maisemoinnissa ja muussa maisemarakentamisessa (esim. teiden luiskat, isot liittymäalueet).
- Kirjanpitojärjestelmää kutsuttiin myöhemmin **”Materiaalipankiksi”**.
- Kartta, johon merkittiin tielaitoksen hallinnassa olevat ottamisalueet. Kartta oli apuna, kun suunniteltiin materiaalien käyttöä eri hankkeille.

Soran ja hiekan sekä kalliokiviainesten läsnäolo elämässäni

GTK:n kalliotutkimus-projekti 1990-luvulla

- Tavoitteena oli **turvata valtion laitosten oikeanlaatuisen kiviaineksen saantia** (Tiehallinto, Ratahallinto ja Ilmailuhallinto).
- Valtion laitoksille oli asetettu määräaika, jonka aikana tuli päättää alueiden hankkimisesta. Tämän jälkeen aineisto julkistettiin.

Tielaitoksen ympäristöohjelma

- Vuonna 1996 tielaitoksessa vietettiin ympäristövuotta ja ensimmäinen ympäristöohjelma valmistui. Minulla oli kunnia olla mukana ohjaamassa tätä työtä, joka oikeastaan tuntui erittäin mielekkäältä. Kuva ohjelman logosta.

Soran ja hiekan sekä kalliokiviainesten läsnäolo elämässäni

Maa-aineslain muutoksia

- **Useita muutoksia** 1990 – 2000 luvuilla, ja muutokset **liittyvät** keskeisesti **ympäristölainsäädännön kehittymiseen** (YVA, Ls, MRL, YSL, VL).
- Merkittävimmät muutokset tehtiin vuonna 1997, jolloin yleistavoitteeksi tuli maa-ainesten ottaminen **ympäristöä kestäväää kehitystä tukevalla tavalla**.
 - Periaate tarkoittaa tämän luonnonvaran kestäväää käyttöä niin, että aineisten saatavuus ja myös maa-ainesmuodostumassa esiintyvä pohjavesi voidaan sekä määrällisesti että laadullisesti turvata vaarantamatta luonnon monimuotoisuutta.
 - Se merkitsee myös uusiutumattomien maa-ainesvarojen käyttämistä säästääen ja taloudellisesti tarkoituksenmukaisella tavalla, myös aineksien kierrättämistä ja korvaavien materiaalien käyttämistä.
- Ottamistoiminnan tuli perustua maa-ainesten ja pohjaveden käyttöä koskeviin seudullisiin selvityksiin ja niiden pohjalta laadittuihin seutu- tai yleiskaavoihin.
- Tavoite tukee myös velvoite lupavaiheessa **selvittää ainesten määrä ja laatu.**

Soran ja hiekan sekä kalliokiviainesten läsnäolo elämässäni

... jatkoa

- Vuonna 1997 maa-ainelain 3 §:ään lisättiin säännös tärkeiden ja vedenhankintakäyttöön soveltuvien pohjavesialueiden pohjaveden laadun tai antoisuuden vaarantumisesta (nyk. 3 § 1 mom 4 kohta). Tosin pohjavesiolosuhteiden huomioiminen oli mainittu jo maa-ainelain hallituksen esityksen perusteluissa.
- Myös maa-ainesten ottamisen seuranta lisättiin (23 a §). Perusteluissa todettiin, että ottaminen ympäristön kestävää käyttöä tukevalla tavalla oli mahdollista vasta silloin, kun käytettävissä on ympäristötietojen lisäksi riittävät tiedot myös alueella olevien aineiden määrästä ja laadusta sekä niiden kulutuksesta ja kulutustarpeesta.
- Nämä lakimuutokset oikeastaan **lämmitti sydäntä**, koska **näinhän olimme jo tavallaan toimineet**. Joskus laskettiin leikkiä sillä, että meidän toimintatavat on jopa kirjattu lakiin 😊.

Soran ja hiekan sekä kalliokiviainesten läsnäolo elämässäni

... jatkoa

- Maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) säätämisen yhteydessä vuonna 1999 maa-ainelakia muutettiin siten, että **maa-ainesten ottaminen myös kaavoitetuilla alueilla saatettiin maa-ainelain piiriin.** Kaavoituksen huomioimiseksi maa-ainelain 3 §:ään lisättiin kohta, joka tänä päivänä on 2 momentti.
- Ennen tätä rakennuslain 124 a §:ssä säädettiin maa-ainesten ottamisesta asemakaava-alueella ja yleiskaava-alueella (jos yleiskaavassa oli erityisellä määräyksellä niin määrätty).
- Myönnettäessä lupaa kaivamis- ja louhimistyöhän, **tuli lisäksi noudattaa mitä maa-ainelaisissa on säädetty.**
- Tämän pykälän sisältö **siirrettiin pääosin MAL:iin** rakennuslain kumoamisen jälkeen, ja ainoastaan puunkaadot, **maisemaa muuttavat toimenpiteet yms. siirrettiin MRL 128 §:ään ”maisematyölupa”.**

Soran ja hiekan sekä kalliokiviainesten läsnäolo elämässäni

Louhinta ja murskaus

- Piti myös huolehtia tarvittavista luvista soran murskaukseen, kallion louhintaan ja louheen murskaukseen. Käytössämme oli myöhemmässä vaiheessa useita Tielaitoksen oppaita, mm. *Asfaltti- ja murskausasemien ympäristönsuojelu, Asfaltti- ja murskausasemien melun leviäminen, Varastokasojen turvallisuusmääräykset ja Ympäristölupamenettely-opas.*
- Asfalttiasemien, louhimoiden ja kivenmurskaamoiden sijoittaminen edellytti lupaa, ns. **sijoituspaikkalupa** (terveydenhoitolaki 26 § ja terveydenhoitoasetus 17 §).
- Lisäksi tuli tehdä ilmansuojelulain ja -asetuksen mukainen ilmoitus, ns. **ilmansuojeluilmoitus** kivenmurskaamoista ja asfalttiasemista.
- Melutorjuntalain mukainen ns. **meluilmoitus** tuli tarvittaessa tehdä.
- **Naapuruussuhdelain** immissiosäntelyllä oli merkitystä yksityisen oikeussuojan osalta.
- Murskaamoja koski myös vesilain eri **vesiensuojelusäännökset**.

Soran ja hiekan sekä kalliokiviainesten läsnäolo elämässäni

... jatkoa

- Uusi **ympäristölupamenettelylaki** (YLML) hyväksyttiin 19.4.1991. Tämän lain piiriin kuuluivat *terveydenhoitolaki, ilmansuojelulaki, jätehuoltolaki ja laki eräistä naapurussuhteista*.
- Uusi laki **yhdisti** useimpien ympäristöä koskevien **lupien, ilmoitusten ja suunnitelmien käsittelyn yhdellä ympäristölupahakemuksella**. Ympäristölupamenettelylain nojalla annettu päätös kutsuttiin **"ympäristöluvaksi"**.
- 1.3.2000 astui voimaan uusi **ympäristösuojelulaki** (YSL) ja **ympäristönsuojeluasetus** (YSA). Uusi laki **kokosi hajallaan olevat ympäristönsuojelusäännökset yhteen lakiin**, jolloin erilliset ilmansuojelu- ja meluntorjuntalaki sekä ympäristölupamenettelylaki kumottiin. Samalla lupajärjestelmää uudistettiin.
- **Nykyisin voimassa oleva ympäristönsuojelulaki** astui voimaan 1.9.2014.
- Yleisestä luvanvaraisuudesta säädetään 27 §:ssä ja kumotun ympäristönsuojeluasetuksen (YSA) 1 §:n luettelo luvanvaraisista toiminnoista siirrettiin pääosin tämän lain liitteeksi 1.
- Melua ja tärinää aiheuttavasta tilapäisestä toiminnasta tehtävästä ilmoituksesta säädetään 118 §:ssä.

Soran ja hiekan sekä kalliokiviainesten läsnäolo elämässäni

Työskentely ympäristöhallinnossa 1.4.2000 ->

- Alun perin tarkoitus työskennellä luonnonsuojelun parissa, mutta **pian löysinkin itseäni tekemässä mm.** MRL:n mukaisia poikkeamispäätöksiä ja **maa-ainesasioita**. Nykyään valmistelen ja esittelen maa-ainelain ja ympäristönsuojelulain mukaisia lausuntoja lupahakemuksista maa-ainesten ottoon, kallion louhintaan ja louheen sekä soran murskaukseen. Valvon em. hakemuksista tehtyjen päätöksiä lainmukaisuutta, ja arvioin valitusoikeuden käyttämistä. Toimin myös AVI:n myöntämien lupien vastuuvälvojana.

Lausunnot: pian selvä visio, minkälaisiksi halusin muokata lausuntojen rakennetta.

- Lausuntojen tarkoitus, eli **lausuntojen piti olla ohjaavia, maa-ainelupamenettelyä edistäviä** ja ennen kaikkea niiden avulla piti saada **lupahakemusasiakirjat maa-ainelaisissa ja asetuksessa** maa-ainesten ottamisesta **säädetyin mukaisiksi**.
- Aina **maastokäynti** alueella ennen lausunnon antamista.
- Lausunnoissamme **otamme kantaa** myös **MAL 3 §:n rajoitukseen** ja myös mahdollisen **vesilain mukaisen luvan tarpeeseen**.

Soran ja hiekan sekä kalliokiviainesten läsnäolo elämässäni

Maa-ainesluparekisteri MOTTO

- Työtehtäviini kuului myös **maa-ainesluparekisterin (MOTTO) ylläpitäminen ja vuosiluonnosten käsittely** ja vieni rekisteriin. Kaikki tämä työ tehtiin ”**manuaalisesti**”, maa-ainesluvut ja ilmoitukset olivat paperisina. Myöhemmin minulla oli kunnia olla mukana kehittämässä MOTTO-rekisteriä **NOTTO-rekisteriksi** = ”**New MOTTO**” 😊

NOTTO-rekisteri

- Kehittäminen aloitettiin 2010, **ilmoituslomakkeita sähköistettiin, lupaviranomaisille tuli mahdollisuus ilmoittaa annetusta luvasta suoraan NOTTO-rekisteriin**, ja samanaikaisesti myös **luvanhaltijoille tuli mahdollisuus ilmoittaa vuosittain otetun maa-ainesmäärän suoraan NOTTO-rekisteriin**. Myös pohjavesitarkkailun tuloksia oli mahdollista ilmoittaa NOTTO-rekisteriin.

Soran ja hiekan sekä kalliokiviainesten läsnäolo elämässäni

... jatkoa

- **Maa-ainesluvan haltijan tulee vuosittain ilmoittaa** lupaviranomaiselle **otetun aineksen määrä ja laatu**. Lupaviranomaisen on vuosittain ilmoitettava ELY-keskukselle 1 momentissa tarkoitettujen ilmoitusten perusteella otetun aineksen määrä ja laatu. **Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin ilmoittamismenettelystä (23 a §).**
- Maa-ainesten ottamisen ja sen vaikutusten seurannan järjestämiseksi **ylläpidetään tietojärjestelmää**, joka sisältää tarpeelliset tiedot tämän lain mukaisista **luvista ja ilmoituksista, ja ottamisalueiden tilan seurannasta**. Lupa- ja valvontaviranomaisen on toimitettava tietojärjestelmään hallussaan olevat edellä mainitut tiedot. Lupa- ja valvontaviranomaisella on oikeus saada maksutta käyttöönsä tietojärjestelmästä valvonnan ja seurannan kannalta välttämättömät tiedot (23 b §).
 - Lainvalmistelun perusteluissa todetaan, ”2 momentissa säädettäisiin **sähköistä palvelua käyttävän** kunnan lupa- ja valvontaviranomaisen velvollisuudesta toimittaa tietojärjestelmään hallussaan olevat 1 momentin 1 kohdan mukaiset lupa- ja ilmoitustiedot”.
- **Valtioneuvoston asetus maa-ainesten ottamisesta 9 §:**
- **Maa-ainesluvan haltijan** tulee tehdä maa-aineslain 23 a §:n 1 momentissa tarkoitettu ilmoitus lupaviranomaiselle vuosittain **viimeistään tammikuun 31 päivänä**.
- **Lupa- ja valvontaviranomaisen** on toimitettava maa-aineslain 23 b §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettut tiedot tietojärjestelmään tai ELY-keskukselle vuosittain **viimeistään maaliskuun 31 päivänä**.

Soran ja hiekan sekä kalliokiviainesten läsnäolo elämässäni

NOTTO 2-hanke käynnistyi 1.3.2017

- Maa-aines tilinpidon kehittämishankkeen (NOTTO 2) ensi sijainen tavoite vuodelle 2017 oli kehittää maa-aineslupiin ja ottomääriin liittyviä tietojärjestelmiä sekä seurantamenetelmiä. Hanketta varten perustettiin ohjausryhmä ja varsinainen projektiryhmä, ja pääsin mukaan molempiin.
- **Kaikille kuntien ja AVI:en lupaviranomaisille** toimitettiin **14.7.2017 YM:n ohjekirje** (YM8/401/2017) maa-ainesten ottamislupaa ja lupahakemusta koskevien tietojen sekä **otetun aineksen määrää ja laatua koskevien tietojen ilmoittaminen**.
- **8.1.2018** (YM1/401/2018) toimitettiin edelleen kaikille lupaviranomaisille **tarkempia ohjeita tietojen** ilmoittamisesta ja **tallentamisesta** NOTTO-järjestelmään, ja **ohjeistusta täydennettiin YM:n kirjeellä 20.12.2018** (VN/7212/2018).

Soran ja hiekan sekä kalliokiviainesten läsnäolo elämässäni

MURAUS-asetus

- 5.2.2001 nimitys ympäristöministeriön asettamaan **työryhmään**.
- Tehtävänä oli **selvittää** mahdollisuudet **säätää vaatimuksista** ympäristönsuojelulain (86/2000) 12 §:n nojalla annettavalla asetuksella sekä **tehdä tarvittavat säännösehdotukset**.
- Lisäksi työryhmän tuli **tarkastella mahdollisuuksista säätää perusteista**, joiden nojalla toimintoihin ei tulisi hakea ympäristönsuojelulain 30 §:n nojalla ympäristölupaa. (***poikkeus luvanvaraisuudesta***).
- Työryhmä otti työnimekseen **MURAUS**-työryhmä.
- **Työryhmän mietintö ja ehdotus** perusteluineen valtioneuvoston **asetukseksi 15.1.2002**.
- Laajan **lausuntokierroksen palautteen perustella** pääteltiin, että **ehdotus ei ollut siinä määrin valmis, että siitä olisi voitu valmistella valtioneuvoston asetus**. Mm. YSL 12 §:n valtuutussäännös kyseisenkaltaisen toimialakohtaisen normin antamiseen **ei ollut perustuslain uuden 80 §:n tulkinnan mukaisesti riittävä**.

Soran ja hiekan sekä kalliokiviainesten läsnäolo elämässäni

... jatkoa

- **Asetusehdotus** otettiin uudelleen valmisteltavaksi 2006.
- Kivenlouhimoiden, muun kivenlouhinnan ja kivenmurskaamojen sekä asfalttiasemien ympäristönsuojeluvaatimuksista tehtiin erilliset toimialakohtaiset asetukset
- **Asfalttitoimialasta valmisteltiin valtioneuvoston asetus asfalttiasemien ympäristönsuojeluvaatimuksista (448/2010), joka tuli voimaan 1.6.2010.**
- Kivenlouhimoiden, muun kivenlouhinnan ja kivenmurskaamojen osalta päädettiin laatimaan ympäristöluvan sisällä toimiva normi. Näin kivenlouhimoiden, muun kivenlouhinnan ja kivenmurskaamojen ympäristölupiin liittyvät hallinnolliset menettelyt eivät muuttuisi, mutta lupien aineellinen sisältö yhdenmukaistuisi ja käsittely nopeutuisi.
- **Valtioneuvoston asetus kivenlouhimojen, muun kivenlouhinnan ja kivenmurskaamojen ympäristönsuojelusta (nk. Muraus-asetus) tuli voimaan 16.9.2010.**

Soran ja hiekan sekä kalliokiviainesten läsnäolo elämässäni

Maa-aineslain muutoksia

- Vuonna 2000 keskeisinä muutoksina oli lisäys maa-aineslain 3 §:ään - **ottamista koskeva rajoitus rantavyöhykkeeltä** (Maankäyttö- ja rakennuslaki 72 §).
- sekä **lupa-ajan pidentäminen**, kuitenkin enintään **15 vuodeksi**, jos se hankkeen laajuuteen, esitetyn suunnitelman laatuun ja muihin ainesten ottamisessa huomioon otettaviin seikkoihin nähden katsotaan sopivaksi (MAL 10 §).
- Vuonna 2005 maa-aineslain 10 §:ään lisättiin, että **kalliokiven louhinnan** osalta lupa voidaan myöntää enintään **20 vuodeksi**.

Soran ja hiekan sekä kalliokiviainesten läsnäolo elämässäni

Asetus maa-ainesten ottamisesta

- MAL 5 §:ssä säädetään ottamissuunnitelmasta. Ottamissuunnitelman sisällöstä ja rakenteesta **säädetään tarkemmin** alla mainitulla **asetuksella**.
- **24.11.2005** hyväksyttiin **uusi** valtioneuvoston **asetus maa-ainesten ottamisesta**, joka korvasi vuonna 1982 annetun maa-ainesasetuksen (MAA).
- **Säädetään yksityiskohtaisesti** mm. maa-ainesluvan **hakemisesta ja ottamissuunnitelman sekä lupapäätöksen sisällöstä**.
- Asetuksella on **suuri merkitys**, kun lupaviranomainen arvioi **luvan myöntämisen edellytyksiä** ”...***jos asianmukainen ottamissuunnitelma on esitetty***...” (MAL 6 §).
- Asetuksen **voimaantulon jälkeen** ulotimme lausunnoissamme kannanottomme myös **lupahakemusasiakirjojen asianmukaisuuteen**.
- Tämä on **kantanut hedelmää**, **hakemukset ovat tänä päivänä melko täydelliset**.
- Valitusoikeutta ei ole tarvinnut käyttää, kun muutamassa tapauksessa.

Soran ja hiekan sekä kalliokiviainesten läsnäolo elämässäni

Maa-aineslain toimivuuden arviointi

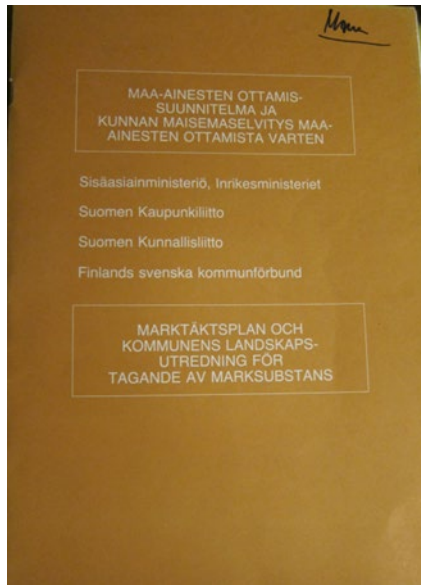
- Vuonna 2012 minut nimettiin ELY-keskusten yhdeksi edustajaksi ympäristöministeriön ohjausryhmään ”Maa-aineslain toimivuuden arviointi”-hankkeeseen.
- Hankkeen loppuraportti valmistui julkaisu marraskuussa 2013. Kuva vieressä.
- [content \(helsinki.fi\)](https://content.helsinki.fi)

Soran ja hiekan sekä kalliokiviainesten läsnäolo elämässän

Maa-ainesoppaat

- 26.10.2020 valmistui opas ”Maa-ainesten ottaminen, opas ainesten kestäväään käyttöön”. Opas korvasi ympäristöministeriön vuonna 2009 julkaistun Maa-ainesten kestävä käyttö – oppaan. **Opasta täydennetty 13.7.2023.** [Maa-ainesten ottaminen : Opas ainesten kestäväään käyttöön - Valto \(valtioneuvosto.fi\)](https://www.valtioeuvoisto.fi/Valto)
- Oppaan päivittämisestä vastasi ympäristöministeriön asettama työryhmä, johon myös minulla oli kunnia kuulua. Oppaan kirjoittamisesta ja toimittamisesta on vastannut Jari Rintala Suomen ympäristökeskuksesta, ja tähän työhön sain myös osallistua. Oppaista kuvat:

Soran ja hiekan sekä kalliokiviainesten läsnäolo elämässäni

Maa-aineslain muutoksia

- Seuraava merkittävä muutos oli vuonna 2015, jolloin maa-aineslakiin tuli uusi pykälä (4 a §), joka sisältää säännöt maa-aineslupahakemuksen ja ympäristölupahakemuksen yhteiskäsittelystä.
- Samalla säädettiin myös lupaviranomaisesta ja valvontaviranomaisesta sekä valitusviranomaisesta.
 - **Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen ja ELY-keskus (Aluehallintoviraston myöntämät luvat)**
 - **Vaasan hallinto-oikeus**
- Samalla ympäristönsuojelulakiin (YSL) lisättiin uusi pykälä (47 a §).
- Ympäristöministeriön ohje 2017 yhteiskäsittelyä varten ohjeen ”*Maa-aineslupahakemuksen ja ympäristölupahakemuksen yhteiskäsittelyn ja valvonnan menettelyohje*”, jonka tarkoituksena on tukea lupa- ja valvontaviranomaisen työtä ympäristönsuojelulain ja maa-aineslain muutoksen soveltamisessa, mutta myös lisätä toiminnanharjoittajien tietoisuutta lakiuudistuksen tuomista muutoksista.

Soran ja hiekan sekä kalliokiviainesten läsnäolo elämässäni

Maa-aineslain muutoksia

- Viimeisin muutos tehtiin kaavoitus- ja rakennuslainsäädännön (KRL) uudistamisen yhteydessä. Maa-aineslain 4 §:ään, lisättiin uusi momentti 2, joka kuuluu:

”Lupa ei ole tarpeen lainvoimaisen asemakaavan toteuttamiseen liittyvään rakentamista valmistelevaan kaivamiseen tai louhintaan. Ottamisessa on lisäksi noudatettava 3 §:n 1 momentissa säädettyjä vaatimuksia”.

- Muutos astuu voimaan 1.1.2025
- Muutos on saattanut jäädä monelta lupaviranomaiselta huomaamatta, eikä siitä ole mielestäni ehkä riittävästi tiedotettu, eikä myöskään yhteneväisesti ohjeistettu lupaviranomaisia, miten tässä uudessa tilanteessa menetellään.
- Miten tämä vaikuttaa luvanhakijan toimintaan ?

Soran ja hiekan sekä kalliokiviainesten läsnäolo elämässäni

Maa-aineslain muutoksia, huomioita

- Mikäli louhinnasta aiheutuu melua ja tärinää, tulee ympäristönsuojeluviranomaiselle arvioitavaksi YSL 118 §:n ilmoituksen tarvetta (melua ja tärinää aiheuttavasta tilapäisestä toiminnasta), ja lisäksi, **onko kyse tilapäisestä toiminnasta.**
- Ympäristölupaa louhinnalle voidaan tarvita, jos louhinnasta saattaa ympäristössä aiheutua eräistä naapuruussuhteista annetun lain (26/1920) 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua **kohtuutonta rasitusta** (YSL 27 § 2 mom. 3) kohta).
- Ympäristölupaa tarvitaan myös, jos toiminta sijoitetaan **tärkeälle tai muulle vedenhankintakäyttöön soveltuvalla pohjavesialueelle** ja toiminnasta voi aiheutua pohjaveden pilaantumisen vaaraa (YSL 28 §).
- Murskaustoiminta vaatii kuitenkin aina ympäristöluvan, mikäli **murskataan yli 50 vrk** (YSL 27 §, liite 1, taulukko 2, kohta 7 e)
- YVA-menettelyä sovelletaan lisäksi **yksittäistapauksessa sellaiseen hankkeeseen**, joka todennäköisesti aiheuttaa laadultaan ja laajuudeltaan, myös eri hankkeiden yhteisvaikutukset huomioon ottaen, **hankeluettelossa mainittujen hankkeiden vaikutuksiin rinnastettavia merkittäviä ympäristövaikutuksia (ottamisalue 25 ha ja vuotuinen ottamismäärä 200 000 m³ktr)**

Soran ja hiekan sekä kalliokiviainesten läsnäolo elämässäni

Mietteitä

- asemakaavan laatimisen yhteydessä tehtävien selvitysten tarkkuustaso ei nykyisellään ole riittävä, koska selvitykset tukevat yleensä ainoastaan kaavan pääkäyttötarkoitusta ja sen sijoittumista tietylle alueelle.
- asemakaavan vaikutuksia arvioidaan yleensä ainoastaan pääkäyttötarkoituksen osalta, ei toteuttamisen, kuten siihen liittyvän louhinnan, murskauksen ja kuljetusten osalta.
- haitankärsijän asemaa ei tässä vaikutusarvioinnissa mahdollisesti turvata.
- asemakaavan laadullisiin vaatimuksiin olisi voinut lisätä vaatimus siitä, että kaavan toteuttamista valmistelevat kaivuu- ja louhintatoimenpiteet eivät aiheuta maa-aineslain 3 §:n vastaisia seurauksia, ja että näitä selvityksiä tulee tehdä riittävällä tarkkuudella.
- lakimuutokseen olisi voinut säätää siirtymäsäännöksistä siten, että tätä pykälää noudatetaan niiden asemakaavojen osalta, joissa on tutkittu maa-aineslain 3 §:n vastaisuutta sekä mahdolliset haitat lähinaapurustolle.

Soran ja hiekan sekä kalliokiviainesten läsnäolo elämässäni

Jatkoa....

- millä luvalla/menettelyllä rakentamista valmistelemaa laajaa ja pitkäkestoista louhintaa tehdään?
- voiko kyseeseen tulla YSL 118 §:n tarkoittama ilmoitus melua ja tärinää aiheuttavasta tilapäisestä toiminnasta ?
- mikäli toimintaa ei voida tulkita olevan tilapäistä?
- louhinta voi vaatia ympäristöluvan YSL 27 § 2 mom. 3) kohdan perusteella, mikäli toimenpiteestä saattaa ympäristössä aiheutua eräistä naapuruussuhteista annetun lain 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua kohtuutonta rasitusta?
- louhinta voi vaatia ympäristöluvan YSL 28 § perusteella, jos toiminta sijoitetaan tärkeälle tai muulle vedenhankintakäyttöön soveltuvalle pohjavesialueelle ja toiminnasta voi aiheutua pohjaveden pilaantumisen vaaraa?

Soran ja hiekan sekä kalliokiviainesten läsnäolo elämässäni

Erityisesti mieleen jäänyt

- Kuopiossa järjestettiin 80-luvulla maa-ainespäivät (muistaakseni kolmepäiväiset). Yhtenä päivänä aiheena oli melkein koko päivän maa-ainelain 3 §. Katsoin ohjelmaa, enkä voinut käsittää, ettei ollut muita aiheita kirjattuna ohjelmaan.
- Päivän päätteeksi totesin itselleni, menihän se päivä näinkin. Päivä kului nopeasti, eikä se ollut edes tylsä. Luennoitsijana toimi silloin nuori Pekka Vihervuori, jolle annettiin kaikessa hiljaisuudessa lempinimeksi ”Herra Pykälä Kolme” 😊
- Kymmeniä vuosia myöhemmin vasta tajusin, miten arvokkaassa tilaisuudessa olin ollut, ja on nuo opit parkkeerannut alitajuntaani jollain tavalla. Vieressä huhtikuussa 1989 ilmestynyt teos.

Soran ja hiekan sekä kalliokiviainesten läsnäolo elämässäni

Tulevaisuudessa ?

- Lakimuutokset ja ohjeistus samanaikaisesti.
- Riittävä ohjeistus lupaviranomaisille, ettei tarvitse hakea tulkintaa tuomioistuimelta.
- Maa-ainesoppaan päivitys vastaamaan lainsäädäntöä, -> maa- ja kiviainesopas ?
 - Riittävät ohjeet maa-ainesluvan hakijoille
- Olisiko maa-ainespäivät tulevaisuudessa syytä olla esim. maa- ja kiviainespäivät ?
- Yhden luukun palvelujen-hanke (YLP) – paljon yhteensovittamista

Soran ja hiekan sekä kalliokiviainesten läsnäolo elämässäni

Yhteistyö

- ❖ Yhteistyö kuntien ja aluehallintoviraston lupaviranomaisten kanssa on mielestäni kehittynyt erityisen tärkeäksi.
 - ❖ Myös muiden sidosryhmien kanssa yhteistyö on ollut antoisaa ja kehittynyt tärkeäksi kaikkien näiden vuosien aikana.
 - ❖ Viimeisenä mutta ei vähäisenä, yhteistyö toiminnanharjoittajien kanssa on aina ollut antoisaa ja koen että luottamusta on puolin ja toisin.
-
- **Verkostoitukaa, yhdessä olette vahvempia**
 - **Tukekaa toistenne**
 - **Vaatikaa ohjeita, jotta voitte saada aikaiseksi yhteinen ja selkeä toimintatapa ja kaikkia käsitellään yhdenvertaisesti**